

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTGA O‘TISHNING AHAMIYATI

Sultonaliyeva Zulayxo Shirzod qizi

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti

Jizzax filiali talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayoni va uning mamlakat iqtisodiyotiga ta’siri ko‘rib chiqilgan. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish, elektron hukumat xizmatlari, raqamli ta’lim va biznes sohasidagi o‘zgarishlar haqida ma’lumot beirladi. Shuningdek, raqamli iqtisodiyotga o‘tishning ijobiy tomonlari, jumladan iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va davlat xizmatlarini yaxshilash tahlil qilingan.

Kalit so‘zlari: Raqamli iqtisodiyot, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), elektron hukumat, raqamli transformatsiya, internet infratuzilmasi, elektron tijorat, moliyaviy texnologiyalar, kiberxavfsizlik, iqtisodiy modernizatsiya, raqamli infratuzilma.

So‘nggi o‘n yilliklarda butun dunyo mamlakatlarida iqtisodiyotning shakllanishi va rivojlanishida raqamli iqtisodiyotning o‘rni tobora ortib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va internet tarmoqlarining kengayishi, raqamli vositalarning kundalik hayotga va biznes jarayonlariga kirib borishi butun iqtisodiy tizimni tubdan o‘zgartirmoqda. Endilikda nafaqat ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalarida, balki davlat boshqaruvida, ta’limda, sog‘liqni saqlashda ham raqamli texnologiyalar asosiy o‘rin tutmoqda. Bu jarayonlarni birlashtirib, “raqamli iqtisodiyot” tushunchasi shakllandi. U nafaqat texnologiyalar majmui, balki iqtisodiy faoliyatning yangi shakli, yangi iqtisodiy tizim hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi ham bu global tendentsiyalarni chuqur anglab, o‘z iqtisodiy siyosatida raqamli iqtisodiyotga o‘tishni strategik maqsad sifatida

belgilagan. Raqamli iqtisodiyotga o'tish mamlakat uchun nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki raqobatbardoshlikni oshirish, ijtimoiy sohalarni rivojlantirish va xalq farovonligini oshirish yo'lida muhim omil hisoblanadi. Hozirgi kunda O'zbekistonda AKT sohasini rivojlantirish bo'yicha ko'plab dasturlar qabul qilinib, ularni amalga oshirish doimiy nazorat ostida olib borilmoqda.

Bu jarayon davlatning iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, xizmatlar sohasini takomillashtirish, ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, shuningdek kadrlar tayyorlash tizimini zamonaviylashtirish borasidagi sa'y-harakatlari bilan chambarchas bog'liq. Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali iqtisodiyotning samaradorligi oshadi, yangi texnologiyalar joriy etiladi, investitsiyalar jalb qilinadi va yangi ish o'rinlari yaratiladi. Bu esa o'z navbatida mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli iqtisodiyot insonlarning hayot sifatini yaxshilashda ham muhim rol o'ynaydi. Raqamli xizmatlar, onlayn tibbiyot, ta'lim, moliyaviy xizmatlar va elektron hukumat orqali fuqarolarning kundalik ehtiyojlarini qondirish yanada osonlashadi. Ayniqsa, pandemiya davrida ko'rinib turganidek, raqamli infratuzilmaning kuchli bo'lishi jamiyat uchun juda zarur ekanligi aniqlandi. Bu jarayonning dolzarbligi va ahamiyati O'zbekistonning iqtisodiy siyosatida aniq aks etib, "Raqamli O'zbekiston — 2030" dasturi ushbu yo'nalishning ustuvorligini ko'rsatadi. Ushbu dastur O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, AKT infratuzilmasini kengaytirish, ta'lim tizimini raqamlashtirish, elektron hukumat xizmatlarini takomillashtirish hamda yangi texnologiyalarni joriy etishni nazarda tutadi. Shu bois, mazkur ishda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni, uning ahamiyati, amalga oshirilayotgan islohotlar va qo'lga kiritilgan natijalar keng ko'lamda tahlil qilinadi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot mamlakatning iqtisodiy o'sishi, bandlikni oshirish, xalq farovonligini yaxshilash va zamonaviy bozor iqtisodiyotiga moslashishda qanday rol o'ynayotgani o'rganiladi. Bundan tashqari, raqamli iqtisodiyot yo'lida duch kelinayotgan muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ham ko'rib chiqiladi. Raqamli iqtisodiyotga o'tish O'zbekiston uchun yangi imkoniyatlarni ochmoqda, shu bilan birga iqtisodiyotni yanada raqobatbardosh va innovatsion

holatga keltirishga xizmat qilmoqda. Shu sababli ushbu yo‘nalishni rivojlantirish mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasida muhim o‘rin tutadi.

Raqamli iqtisodiyot sohasida oshirilgan so‘nggi amaliy loyihalar va innovatsion tashabbuslar tahlil qilindi. Masalan, elektron hukumat, elektron to‘lov tizimlari, onlayn ta‘lim va telemeditsina kabi yo‘nalishlarda erishilgan natijalar ko‘rib chiqilib, ularning mamlakat iqtisodiyotiga qo‘shgan hisssasi aniqlashga harakat qilindi.

Tadqiqotda shuningdek, taqqoslash metodidan foydalangan holda, O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o‘tish sur‘ati va strategiyasini boshqa rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarnikilar bilan solishtirish amalga oshirildi. Bu mamlakatlar tajribasi o‘zgarishlar va islohotlarni tezroq va samaraliroq amalga oshirishda O‘zbekiston uchun muhim qo‘llanma bo‘ldi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga bo‘lgan ehtiyoj oxirgi yillarda global pandemiya davrida ayniqsa yaqqol namoyon bo‘ldi. Pandemiya sababli ko‘plab tashkilotlar masofaviy ishlash tizimiga o‘tishdi, bu esa raqamli infratuzilmaga bo‘lgan talabni yanada oshirdi. Masalan, o‘quvchilar va talabalarning onlayn o‘qish tizimiga o‘tishi, kompaniyalarning masofaviy faoliyat yuritishlari yoki sog‘liqni saqlash tizimidagi elektron xizmatlarning kengayishi raqamli iqtisodiyotning naqadar muhimligini ko‘rsatadi.

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni rivojlanishidagi iqtisodiy statistik ko‘rsatkichlari tahlil qilindi. Raqamli iqtisodiyot faoliyati yaqindan o‘rganildi va ma‘lumotlar bazasi yig‘ildi. To‘plangan ma‘lumotlar asosida kuzatish va iqtisodiy tahlilni qiyoslash, tizimli yondashuv hamda mantiqiy yondashuv kabi uslublardan samarali foydalanildi. Raqamli iqtisodiyot yirik sanoat obyektlari ish samaradorligini oshirish, ishlab chiqarishni o‘stirish, faoliyat shaffofligini ta‘minlash, mahsulot tannarxini kamaytirish imkonini beradi. Nufuzli xalqaro tashkilotlar olib borgan tahlillar natijalariga ko‘ra, raqamli iqtisodiyot yalpi ichki mahsulotni kamida 30 foizga oshiradi, shuning barobarida, xufyona iqtisodiyotga barham beradi. Davlatning o‘z fuqarolari uchun elektron xizmatlarni ko‘rsatishi va elektron mahsulotlarni taklif

etishi – bu raqamli iqtisodiyotning asosiy qismibo‘lib hisoblanadi. Mamlakatimizda ushbu sohani keng rivojlantirish korrupsiya illatiga barham beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayoni so‘nggi yillarda sezilarli sur‘atlar bilan amalga oshmoqda. “Raqamli O‘zbekiston — 2030” dasturi asosida ko‘plab sohalarda raqamli texnologiyalar keng joriy etildi. Jumladan, davlat xizmatlarini raqamlashtirish natijasida elektron hukumat tizimi rivojlandi va fuqarolarning davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyati ancha osonlashdi.

Shuningdek, AKT infratuzilmasining kengayishi tufayli internet qamrovi va sifati yaxshilandi, bu esa aholining raqamli xizmatlardan foydalanish ko‘rsatkichlarini oshirdi. Ta’lim sohasida raqamli texnologiyalar joriy etilib, onlayn ta’lim va masofaviy o‘qish imkoniyatlari kengaydi. Bu esa kadrlar malakasini oshirish va yosh avlodni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirishga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, elektron tijorat, moliyaviy texnologiyalar (FinTech), startaplar va innovatsion biznes tarmoqlari rivojlandi, yangi ish o‘rinlari yaratildi. Bu raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayonining iqtisodiy samaradorlikni oshirish va iqtisodiyotni diversifikatsiyalashdagi ahamiyatini ko‘rsatadi. Shu bilan birga salbiy jihatlari raqamli iqtisodiyotga o‘tishda ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, mamlakatning ayrim hududlarida internet qamrovi pastligi, raqamli savodxonlik darajasining yetarli emasligi va kiberxavfsizlik masalalarining dolzarbligi saqlanib qolmoqda. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonini yanada samarali amalga oshirish uchun normativ-huquqiy bazani kuchaytirish va investitsiyalarni ko‘paytirish zarur.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayoni mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya qilish, yangi zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish hamda aholining hayot sifatini yaxshilashda muhim imkoniyatlar yaratmoqda. Bu o‘tish nafaqat iqtisodiy o‘sishni tezlashtiradi, balki yangi ish o‘rinlarini barpo etish va davlat xizmatlarini yanada sifatli, shaffof va qulay shaklga keltirishda ham katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot

mamlakatning global bozorga chiqish salohiyatini oshiradi hamda innovatsion taraqqiyotga yo‘l ochadi. Shunday ekan, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va keng qo‘llash O‘zbekistonning barqaror va zamonaviy iqtisodiy tizimga aylanishida asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Evans, P., & Gawer, A. (2016). *The Rise of the Platform Enterprise: A Global Survey*. The Emerging Platform Economy Series.
2. Tapscott, D. (2014). *The Digital Economy: Rethinking Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. McGraw-Hill Education.
3. Shodmonov Sh.Sh., G‘afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi (darslik). - T., “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2010. - 756
4. O‘lmasov Ahmadjon. Iqtisodiy bilim asoslari: (Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun darslik) -T .:G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008.-144 b
5. Xolmuradovich X. B. et al. GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT FORMS OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP SUPPORT //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T.
6. Zulayxo S. The role and importance of cognitive technology in digital economy //Eurasian Journal of Entrepreneurship and pedagogy. – 2024. – T. 2. – №. 4. – C. 20-21.
7. Sultonaliyeva Z. ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15377681> //Journal of International science networks. – 2025. – T. 1. – №. 5. – C. 115-118.